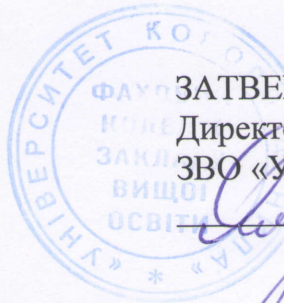

**ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ «УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»**

Циклова комісія з юридичних дисциплін

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор Фахового коледжу

ЗВО «Університет Короля Данила»

Володимир ЯСЛИК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ОСНОВИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ»

Галузь знань : **26 Цивільна безпека**

Спеціальність: **262 Правоохоронна діяльність**

Освітньо-професійна програма **«Правоохоронна діяльність»**

Освітньо-професійний ступінь — **фаховий молодший бакалавр**

Статус дисципліни — **вибіркова**

Мова викладання, навчання та оцінювання — **українська**

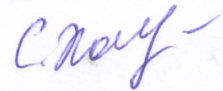
Розробник:

ХОДАК Світлана Михайлівна – викладач циклової комісії з юридичних дисциплін
Фахового коледжу ЗВО «Університет Короля Данила», спеціаліст вищої категорії,
кандидат юридичних наук

Розглянуто та схвалено на засіданні циклової комісії
з юридичних дисциплін

Протокол № 1 від « 28 » серпня 2025 р.

Голова циклової комісії

Світлана ХОДАК

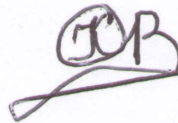
Схвалено методичною радою

Фахового коледжу

ЗВО «Університет Короля Данила»

Протокол № 1 від «28» серпня 2025 р.

Голова методичної ради

Олег КЛІЩ

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Основи цивільного права» передбачає формування знань про правове регулювання цивільних відносин та основних умінь по застосуванню цивільного законодавства.

Загальна частини цивільного права передбачає дослідження цивільного законодавства, навчити студентів навичок самостійної роботи на практиці, розуміти та правильно тлумачити норми цивільного законодавства, вірно застосовувати норми права при вирішенні конкретних цивільних справ, засвоєння студентами основних правових понять, категорій, цивільно-правових інститутів, базою для яких є Конституція України та чинне цивільне законодавство; зокрема, досконале знання законодавчих актів та теоретичних досліджень, які стосуються зобов'язальних відносин, заснованих на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників. А також вивчення нормативної бази у сфері спадкового права як інституту цивільного права, що регулює суспільні відносини щодо спадкування; засвоєння різних концепцій, поглядів, дискусійних положень з найбільш важливих питань, які є в науці цивільного права, розвиток вміння критично обмірковувати проблемні питання, щоб мати про них свою аргументовану думку, а також розвиток правового мислення, що допоможе правильно орієнтуватися в матеріалі; детальне вивчення конспектів лекцій та чинного законодавства, керівних роз'яснень пленуму Верховного суду України, підручників і навчальних посібників, додаткової літератури; сприяти правильному вмінню аналізувати та тлумачити цивільно-правові норми, положення постанов пленуму Верховного суду України, застосовувати їх до конкретних обставин.

Мета навчальної дисципліни. Викладання даної навчальної дисципліни є формування, закріплення, розширення та поглиблення знання у майбутніх фахівців ступеня фахової передвищої освіти «Фаховий молодший бакалавр» про правове регулювання цивільних відносин та основних умінь по застосуванню цивільного законодавства, що регулюють майнові та особисті немайнові відносини, основані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників.

Основи цивільного права як навчальна дисципліна посідає своєрідне місце в системі правових дисциплін, що зумовлено насамперед предметом його регулювання.

Предмет курсу «Основи цивільного права» — сукупність правових норм, що регулюють майнові та особисті немайнові відносини між учасниками цих відносин.

Програма навчальної дисципліни відображає хронологічно-проблемний підхід до цивільного права.

Для досягнення мети поставлені наступні **завдання**:

- формування у студентів розуміння особливостей основ цивільного права;
- розуміння студентами співвідношення цивільного права з іншими галузями національного права України;
- вивчення основних правових понять, категорій, цивільно-правових інститутів;

– знання системи цивільного права, його підгалузей, інститутів та цивільно-правових норм;

– конструктивний аналіз окремих об'єктів цивільного права України.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- теоретичні положення, що регулюють майнові та особисті немайнові відносини, основані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників (фізичних і юридичних осіб), у тому числі відносини, які складаються у сфері підприємництва;

- зміст цивільно-правових інститутів, об'єктивні закономірності їх розвитку;

- суть правосвідомості та місце у ньому цивільного права;

- як формувати власний науковий світогляд; як критично мислити та аналізувати зміст права;

- загальнолюдські морально-етичні цінності.

- розуміння місця й значення цивільного права в умовах побудови громадянського суспільства в Україні;

- роль цивільного права в становленні права та держави.

вміти:

- застосовувати норми цивільного права щодо конкретних життєвих ситуацій;

- конспектувати лекції та опрацьовувати наукову літературу та джерела;

- тлумачити та вільно користуватися нормативно-правовим матеріалом

Цивільного кодексу та коментарями;

- вирішувати практичні завдання, використовуючи конкретні статті кодексів та вміння посилалися на керівні роз'яснення пленумів Верховного Суду України, в яких аналізується і узагальнюється судова практика з різних категорій цивільно-правових справ;

- складати відповідні цивільно-правові документи щодо порядку подачі заяв та позовних заяв до звичайних та господарських судів.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

		Денна форма	Заочна форма
Курс		3	3
Семестр		5	5
Кількість кредитів ECTS		3	3
Аудиторні навчальні заняття(год.)	лекції	16	4
	семінари	14	2
Самостійна робота		60	84
Форма підсумкового контролю		Залік (5 семестр)	

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Пререквізити	Постреквізити
Теорія держави і права	Практикум зі складання процесуальних документів
Конституційне право України	

ЗАГАЛЬНІ ТА СПЕЦІАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

**Яких набувають студенти внаслідок вивчення навчальна дисципліна
«Основи цивільного права України» згідно з освітньо-професійною програмою
«Правоохоронна діяльність»**

Результати навчання	Код та назва компетентності
РН 2. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. РН 3. Використовувати основні методи та засоби забезпечення правопорядку в державі, дотримуватись прав і свобод людини. РН 5. Здійснювати пошук необхідної для професійної діяльності інформації у різних джерелах та оцінювати її релевантність та достовірність.	ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
РН 6. Вміти спілкуватися українською мовою усно і письмово у соціальній і професійній сферах. РН 11. Знати основи галузей права у сфері професійної діяльності.. РН 17. Здійснювати заходи із забезпечення публічної безпеки та порядку, охорони об'єктів усіх форм власності, захисту прав і свобод фізичних осіб.	СК1. Усвідомлення функцій держави, форм реалізації цих функцій, правових основ правоохоронної діяльності, дотримання основних принципів реалізації правоохоронної функції держави. СК5. Здатність до застосування нормативно-правових актів щодо охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави. СК6. Здатність забезпечувати особисту безпеку при виконанні службових завдань.

ПОЛІТИКА КУРСУ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у Фаховому коледжі ЗВО «Університету Короля Данила», студенти зобов'язані виконувати вимоги освітньо-професійної програми, графік освітнього процесу й вимоги навчального плану.

ПОВЕДІНКА В АУДИТОРІЇ

Усі учасники освітнього процесу повинні дотримуватися норм і правил внутрішнього розпорядку відповідно до Статуту Університету, Положення про Фаховий коледж і Положення про систему внутрішнього розпорядку.

1. Студент повинен з'являтися на заняття без запізень. Про початок і закінчення занять інформує розклад, доступний в електронному чи паперовому вигляді.

2. Студенти заходять в аудиторію тільки після того, як її залишать викладач і група, що мали там попереднє заняття.

3. Студенти повинні бути в аудиторії перед початком заняття, приходити раніше викладача.

4. Перед початком заняття студент має вимкнути звук мобільного телефона й інших пристроїв. Таке міжнародне правило етикету стосується не тільки навчального процесу, а й будь-яких офіційних заходів. Користуватися гаджетами під час заняття в цілях, що не пов'язані з навчальним процесом чи порушують його, не дозволяється.

5. В аудиторії слід поводитися виховано, стримано, уважно слухати викладача й бути активним учасником навчального процесу.

6. Потрібно дотримуватися правил внутрішнього розпорядку коледжу, бути толерантними, доброзичливими й виваженими у спілкуванні зі студентами й викладачами.

7. У разі дистанційної форми навчання присутність студента на практичному занятті передбачає обов'язково ввімкнуту камеру, а також активність та уважність.

ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

На початку вивчення курсу викладач знайомить студентів з основними пунктами Положення про академічну доброчесність, відповідно до якого і здійснюється освітній процес.

Під час виконання письмових тестових завдань недопустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та виступи мають бути авторськими (оригінальними)

ВІДПРАЦЮВАННЯ ПРОПУЩЕНИХ ЗАНЯТЬ

Відповідно до Положення про систему контролю та оцінювання знань здобувачів освіти Фахового коледжу ЗВО «Університет Короля Данила» усі пропущені заняття, а також отримані негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані в установленний термін.

ОСКАРЖЕННЯ ПРОЦЕДУРИ ПРОВЕДЕННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ (СЕМЕСТРОВОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ)

Оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів відповідно до Положення про систему контролю та оцінювання знань здобувачів освіти Фахового коледжу ЗВО «Університет Короля Данила» розглядає та вирішує проректор з навчальної роботи на підставі заяви студента або подання директора Фахового коледжу.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ДІАГНОСТИКА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Результати навчання	Методи навчання	Форми та методи оцінювання
Освітній компонент «Основи цивільного права України»		
РН 2. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	пояснювально-ілюстративний метод; інтерактивні методи навчання бесіда, бесіда-діалог, мозковий штурм.	Залік Поточний контроль. Усний контроль. Письмовий контроль. Тестовий контроль.

РН3. Використовувати основні методи та засоби забезпечення правопорядку в державі, дотримуватись прав і свобод людини.		
РН 5. Здійснювати пошук необхідної для професійної діяльності інформації у різних джерелах та оцінювати її релевантність та достовірність.		
РН 11. Знати основи галузей права у сфері професійної діяльності..		
РН 17. Здійснювати заходи із забезпечення публічної безпеки та порядку, охорони об'єктів усіх форм власності, захисту прав і свобод фізичних осіб.		

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Система оцінювання результатів навчання здобувачів освіти 3 курсу за освітньо-професійною програмою «Правоохоронна діяльність» здійснюється відповідно до «Положення про систему контролю та оцінювання знань здобувачів освіти Фахового коледжу ЗВО «Університету Короля Данила». Кожен вид контролю передбачений з урахуванням результатів навчання.

Видами діагностики та контролю знань з навчальної дисципліни є *поточний контроль, підсумковий контроль, оцінювання самотійної роботи, самоконтроль*.

Поточний контроль (в т. ч. контроль самотійної роботи та форми самоконтролю) – усне опитування та виконання письмових завдань (тестів), виступи, презентації на практичних заняттях. Оцінювання здійснюється за національною чотирибальною шкалою – «2»; «3»; «4»; «5».

Фіксація поточного контролю здійснюється в «Електронному журналі обліку успішності академічної групи» на підставі чотирибальної шкали. У разі відсутності здобувача освіти на занятті виставляється «н». За результатами поточного контролю у Журналі автоматично обчислюється підсумкова оцінка та здійснюється підрахунок пропущених занять. Усереднена оцінка переводиться в 60-бальну шкалу згідно нижченаведеної таблиці.

Здобувачі освіти повинні мати оцінки з не менше 50 % аудиторних занять.

Оцінювання самостійної роботи, яка передбачена в тематичному плані навчальної дисципліни разом з аудиторною роботою, здійснюється під час проведення практичних занять (поточний контроль). Поточний контроль самостійної роботи передбачає усну відповідь, захист практичних робіт, вирішення ситуаційних задач, виконання індивідуальних завдань, відпрацювання практичних навичок тощо.

Виставлення балів за самостійну роботу під час поточного контролю обов'язково супроводжується оцінювальними судженнями. Бали додаються до балів, які отримав здобувач освіти під час поточного контролю, але не більше, ніж кількість балів з оцінювання окремої теми заняття.

Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних занять, контролюється під час підсумкового контролю.

Підсумковий контроль проводиться для встановлення рівня досягнення здобувачами освіти програмних результатів навчання з навчальної дисципліни «Основи цивільного права України», після завершення вивчення дисципліни.

До підсумкового контролю допускаються здобувачі освіти, які за результатами поточного контролю отримали 35 балів і більше. Усі здобувачі освіти, що отримали 34 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру.

Підсумковий контроль знань проводиться у формі заліку, завданням якого є перевірка розуміння здобувачем освіти програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. Усі здобувачі освіти зобов'язані до заліку відпрацювати всі пропущені семінарські заняття.

За результатами підсумкового контролю здобувач освіти може отримати 40 балів. Здобувачі освіти, які під час підсумкового контролю отримали 25 балів і менше, вважаються такими, що не склали диференційований залік і повинні йти на перездачу.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях, оцінюється в балах (національної шкали, 100-бальної шкали й шкали ЄКТС) і є сумою балів, отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Здобувачі освіти можуть підвищувати свій рейтинг під час екзаменаційної сесії через одноразову повторну перездачу, попередньо подавши заяву адміністрації коледжу не пізніше одного робочого дня після сесії.

Одержаний при підвищенні рейтингу результат буде остаточним при виставленні підсумкового контролю.

Здобувачі освіти, які не з'явилися на залік без поважних причин, вважаються такими, що отримали незадовільну оцінку.

Самоконтроль передбачений у формі питань для самоконтролю, які розміщено на сторінці навчальної дисципліни «Основи цивільного права України» в Системі дистанційної освіти та виконанні практичних завдань, виконуючи які здобувачі фахової передвищої освіти мають можливість самостійно перевірити правильність виконання та проаналізувати неправильні результати.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

(за 4-бальною шкалою)

<i>Шкала в балах</i>	<i>Оцінка шкали ECTS</i>	<i>Національна шкала</i>
90-100 балів	A	5 («відмінно»)
83-89 балів	B	4 («дуже добре»)
75-82 бали	C	4 («добре»)
67-74 бали	D	3 («задовільно»)
60-66 балів	E	3 («достатньо»)
35-59 балів	FX	2 («незадовільно»)
0-34 бали	F	2 («неприйнятно»)

При цьому, оцінки повинні відповідати таким критеріям:

«неприйнятно» – здобувач освіти на рівні «так-ні» усно відтворює кілька термінів, вибирає правильний варіант відповіді із двох запропонованих, розпізнає окремі об'єкти, явища і факти предметної галузі та може фрагментарно відтворити знання про них;

«незадовільно» - здобувач освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу;

«достатньо»- здобувач освіти володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює на репродуктивному рівні; формулює визначення соціального (економічного, політичного) поняття; володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий, здатний за допомогою викладача логічно відтворити значну його частину;

«задовільно» - здобувач освіти може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки; сформулювати суть соціального (економічного, політичного) поняття.

«добре»: здобувач освіти виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь правильна, але недостатньо осмислена. Вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразком. Здобувач освіти у цілому відтворює частину навчального матеріалу теми, правильно використовує окремі терміни, аналізує прості життєві ситуації, розв'язує тестові завдання першого рівня; може користуватися за допомогою викладача (зразок, пам'ятка) окремими положеннями нормативних актів, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між соціальними (політичними, економічними) явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь логічна, хоча і має неточності.

«дуже добре» – здобувач освіти володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у ході дискусії (діалогу), уміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією;

«відмінно» - здобувач освіти має повні, глибокі знання за вивченою темою, здатний(а) використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення, уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення. Виявляє ґрунтовні знання, висловлює власну позицію й переконливо її аргументує; самостійно знаходить, оцінює та використовує джерела інформації, зокрема наочні, уміє узагальнити вивчений матеріал, використовує набуті знання й уміння у практичній діяльності (участь у дискусіях, засіданнях «круглих столів» тощо); може самостійно вирішувати практичні задачі.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Цивільне право як галузь, наука і навчальна дисципліна.

Поняття цивільного права. Предмет, метод та функції цивільного права. Принципи цивільного права. Відмежування цивільного права від суміжних галузей права. Система цивільного права.

Поняття та структура цивільного законодавства. Відносини, що регулюються цивільним законодавством. Загальні засади цивільного законодавства. Дія актів цивільного законодавства у часі, просторі і за колом осіб. Застосування цивільного законодавства за аналогією. Роль судової практики в удосконаленні, тлумаченні та застосуванні цивільного законодавства.

Поняття та предмет науки цивільного права. Методи дослідження науки цивільного права. Наука цивільного права та інші юридичні науки. Цивільне право як навчальна дисципліна.

Тема 2. Правовий статус фізичної особи та фізичної особи-підприємця.

Цивільна правоздатність фізичної особи. Ім'я та місце проживання фізичної особи. Цивільна дієздатність фізичної особи: повна, неповна та часткова. Обмеження цивільної дієздатності фізичної особи та її правові наслідки. Визнання фізичної особи недієздатною та правові наслідки. Поновлення цивільної дієздатності фізичних осіб, які були визнані обмежено дієздатними та недієздатними. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою, опіка над її майном. Оголошення фізичної особи померлою. Правові наслідки появи фізичної особи, яка була оголошена померлою.

Право фізичних осіб на заняття підприємницькою діяльністю. Цивільно-правова відповідальність фізичної особи - підприємця. Банкрутство фізичної особи - підприємця. Управління майном, що використовується у підприємницькій діяльності, органом опіки та піклування.

Тема 3. Особисті немайнові права фізичної особи

Право на життя та усунення небезпеки, яка загрожує життю і здоров'ю. Право на: охорону здоров'я; медичну допомогу; інформацію про стан свого здоров'я; таємницю про стан здоров'я. Право на: свободу; особисту недоторканність; донорство; сім'ю; опіку або піклування; безпечне для життя і здоров'я довкілля.

Право на: ім'я; зміну імені; використання імені. Право на: повагу до гідності та честі; недоторканість ділової репутації; індивідуальність; особисте життя та його таємницю; інформацію. Право на особисті папери, розпорядження та ознайомлення з ними. Право на: таємницю кореспонденції; свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості. Захист інтересів фізичної особи при проведенні фото-, кіно-, теле- та відеозйомок. Охорона інтересів фізичної особи, яка зображена на фотографіях та в інших художніх творах. Право на: місце проживання; недоторканність житла; вибір роду занять; свободу пересування; свободу об'єднання; мирні зібрання.

Тема 4. Юридичні особи та участь держави і територіальних громад у цивільних відносинах

Поняття та види юридичних осіб, їх ознаки. Порядок створення юридичних осіб. Державна реєстрація юридичних осіб. Цивільна правоздатність та дієздатність юридичних осіб. Філії та представництва. Відповідальність юридичних осіб. Припинення юридичних осіб шляхом злиття, приєднання, поділу та перетворення. Ліквідація юридичної особи.

Правові форми участі держави, територіальних громад у цивільних відносинах. Органи та представники, через які діють держава, територіальні громади у цивільних відносинах. Відповідальність за зобов'язаннями держави, територіальних громад.

Тема 5. Господарські товариства в цивільному праві

Господарські товариства. Поняття, види та учасники господарських товариств. Права та обов'язки учасників господарського товариства. Повне товариство: поняття, ведення справ та відповідальність учасників за його зобов'язаннями. Розрахунки у разі виходу, виключення та вибуття з повного товариства. Командитне товариство: поняття, учасники та управління. Права, обов'язки та відповідальність вкладника командитного товариства. Ліквідація командитного товариства. Товариство з обмеженою відповідальністю: поняття, учасники, статутний капітал та відповідальність. Перехід частки (її частини) учасника у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю до іншої особи. Вихід учасника із товариства з обмеженою відповідальністю. Поняття товариства з додатковою відповідальністю. Акціонерне

товариство: поняття, порядок створення та статутний капітал. Загальні збори акціонерів, наглядова рада акціонерів.

Виробничий кооператив. Поняття, установчі документи виробничого кооперативу. Майно виробничого кооперативу. Припинення членства у виробничому кооперативі і перехід паю.

Тема 6. Об'єкти цивільних правовідносин та їх правовий режим

Поняття та класифікація об'єктів цивільних прав. Речі як об'єкти цивільних прав. Класифікація речей. Цінні папери як об'єкти цивільних прав. Дії та результат дій як об'єкти цивільних прав. Результати інтелектуальної, творчої діяльності. Інформація як об'єкт цивільних прав. Особисті немайнові блага як об'єкт цивільних прав. Інші об'єкти цивільних прав.

Тема 7. Правочини, строки, терміни та позовна давність

Поняття, види та форма правочину. Правочини, які належить вчиняти у письмовій формі. Нотаріальне посвідчення правочину. Правові наслідки недійсності правочину. Правові наслідки вчинення правочину малолітньою особою за межами її цивільної дієздатності. Правові наслідки вчинення правочину неповнолітньою особою за межами її цивільної дієздатності. Правові наслідки вчинення правочину особою обмеженою у дієздатності та недієздатною. Правові наслідки вчинення правочину, який порушує публічний порядок, під впливом помилки, обману, насильства. Правові наслідки правочину, який вчинено у результаті зловмисної домовленості представника однієї сторони з другою стороною, під впливом тяжкої обставини, фіктивного та удаваного правочину.

Поняття та підстави представництва. Правочини, які може вчиняти представник. Правова характеристика передоручення. Представництво за законом та за довіреністю. Комерційне представництво. Форма та строк довіреності. Припинення представництва за довіреністю. Скасування довіреності.

Поняття та визначення строку та терміну. Початок перебігу та закінчення строку.

Поняття позовної давності. Види позовної давності: загальна та спеціальна. Початок перебігу позовної давності. Зупинення перебігу позовної давності. Переривання

перебігу позовної давності. Наслідки спливу позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.

Тема 8. Здійснення і захист цивільних прав. Цивільно-правова відповідальність

Способи здійснення суб'єктивних прав та обов'язків. Зловживання правом. Засоби захисту цивільних прав. Реалізація права на захист. Відшкодування збитків та моральної шкоди. Поняття цивільно-правової відповідальності. Форми і види цивільно-правової відповідальності. Склад правопорушення та умови цивільно-правової відповідальності. Підстави звільнення від відповідальності: непереборна сила; випадок (казус); вина потерпілого.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назви теми	Денна форма				Заочна форма			
	Всього	Лекції	Семінари	Самостійна робота	Всього	Лекції	Семінари	Самостійна робота
Тема 1. Цивільне право як галузь, наука і навчальна дисципліна	12	2	2	8	22		2	10
Тема 2. Правовий статус фізичної особи та фізичної особи-підприємця.	14	2	2	10	24	2		12
Тема 3. Особисті немайнові права фізичної особи	14	2	2	10	22	2		12
Тема 4. Юридичні особи та участь держави і територіальних громад у цивільних відносинах	10	2	2	6	22			10
Тема 5. Господарські товариства в цивільному праві	12	2	2	8	30			10
Тема 6. Об'єкти цивільних правовідносин та їх правовий режим	10	2	2	6	30			10
Тема 7. Правочини, строки, терміни та позовна давність	10	2	2	6	30			10
Тема 8. Здійснення і захист цивільних прав. Цивільно-правова відповідальність	8	2	-	6	30			10
Кількість годин на вивчення дисципліни	90	16	14	60	6	4	2	84

3. ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	№ лекційного заняття по плану	Теми лекцій	Кількість		годин
			Денна форма	Заочна форма	
1	Лекція 1	Цивільне право як галузь, наука і навчальна дисципліна	2		
2	Лекція 2	Правовий статус фізичної особи та фізичної особи-підприємця	2	2	
3	Лекція 3	Особисті немайнові права фізичної особи	2	2	
4	Лекції 4	Юридичні особи та участь держави і територіальних громад у цивільних відносинах	2		
5	Лекція 5	Господарські товариства в цивільному праві	2		
6	Лекція 6	Об'єкти цивільних правовідносин та їх правовий режим	2		
7	Лекція 7	Правочини, строки, терміни та позовна давність	2		
8	Лекція 8	Здійснення і захист цивільних прав. Цивільно-правова відповідальність	2		
Всього лекційних занять			16	4	

4.ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ заняття	Тема заняття	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Цивільне право як галузь, наука і навчальна дисципліна	2	
2	Правовий статус фізичної особи та фізичної особи-підприємця	2	
3	Особисті немайнові права фізичної особи	2	
4	Юридичні особи та участь держави і територіальних громад у цивільних відносинах. Господарські товариства в цивільному праві	2	
5	Об'єкти цивільних правовідносин та їх правовий режим	2	2
6	Правочини, строки, терміни та позовна давність	2	
7	Здійснення і захист цивільних прав. Цивільно-правова відповідальність	2	
Всього годин семінарських занять		14	2

5. САМОСТІЙНА РОБОТА

Назва теми	Зміст завдання для самостійної роботи	Денна форма	Заочна форма	Рекомендовані джерела інформації
Тема 1. Цивільне право як галузь, наука і навчальна дисципліна	Опрацювати питання: 1. Поняття та предмет цивільного права. 2. Метод правового регулювання цивільних відносин. 3. Принципи цивільного права. 4. Цивільне право як наука: предмет дослідження, завдання, методи.	8	10	1-3, 20, 21
Тема 2. Правовий статус фізичної особи та фізичної особи-підприємця	Опрацювати питання: 1. Поняття та елементи правового статусу фізичної особи. 2. Цивільна правоздатність та дієздатність фізичної особи. 3. Індивідуалізація фізичної особи у цивільному обороті (ім'я, місце проживання, реєстраційний номер облікової картки платника податків тощо). 4. Особливості правового статусу фізичної особи-підприємця у цивільних та господарських правовідносинах.	10	12	1-3, 20, 21, 22
Тема 3. Особисті немайнові права фізичної особи	Опрацювати питання: 1. Поняття та класифікація особистих немайнових прав фізичної особи.	10	12	14, 20-24

	2. Захист особистих немайнових прав у цивільному праві. 3. Судова практика щодо порушення немайнових прав (приклади із судових рішень).			
Тема 4. Юридичні особи та участь держави і територіальних громад у цивільних відносинах	Опрацювати питання: 1. Поняття та ознаки юридичної особи. 2. Види юридичних осіб за Цивільним кодексом України. 3. Створення, реєстрація, реорганізація та припинення юридичних осіб. 4. Правосуб'єктність юридичних осіб (правоздатність і дієздатність).	6	10	1,4, 24
Тема 5. Господарські товариства в цивільному праві	Опрацювати питання: 1. Види господарських товариств за законодавством України (повне, командитне, товариство з обмеженою відповідальністю, товариство з додатковою відповідальністю, акціонерне товариство). 2. Засновницькі документи та порядок створення господарських товариств. 3. Цивільна правосуб'єктність господарських товариств. 4. Майнові права та обов'язки учасників товариства.	8	10	3-5, 20,25
Тема 6. Об'єкти цивільних правовідносин та їх правовий режим	Опрацювати питання: 1. Класифікація об'єктів цивільних прав (речі, гроші, цінні папери, результати робіт,	6	10	20, 29

	послуги, результати інтелектуальної діяльності, особисті немайнові блага тощо). 2. Майно як об'єкт цивільних прав: склад, ознаки, правовий режим. 3. Рухоме і нерухоме майно: критерії розмежування, особливості обігу. 4. Результати інтелектуальної, творчої діяльності як об'єкти цивільних прав.			
Тема 7. Правочини, строки, терміни та позовна давність	Опрацювати питання: 1. Поняття, ознаки та види правовчинів. 2. Умови дійсності правовчинів: суб'єкти, воля, форма, зміст, відповідність закону. 3. Недійсність правовчинів: нікчемні та оспорювані правовчини, наслідки недійсності.	6	10	12, 20-24
Тема 8. Здійснення і захист цивільних прав. Цивільно-правова відповідальність	Опрацювати питання: 1. Поняття та принципи здійснення цивільних прав. 2. Поняття цивільно-правової відповідальності. 3. Види цивільно-правової відповідальності (договірна, позадоговірна, часткова, солідарна тощо).	6	10	8,11,20
Всього годин самостійної роботи		60	84	

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Цивільне право як галузь права.
2. Предмет та метод цивільного права.
3. Принципи цивільного права.
4. Джерела цивільного права. Цивільне законодавство.
5. Становлення цивілістичної науки в Україні та її сучасний стан.
6. Поняття цивільних правовідносин.
7. Учасники цивільних правовідносин.
8. Об'єкти цивільних правовідносин та їх зміст.
9. Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин.
10. Поняття фізичної особи як суб'єкта цивільних правовідносин.
11. Поняття та ознаки цивільної правоздатності фізичної особи.
12. Цивільна дієздатність фізичної особи (повна, неповна, часткова).
13. Обмеження цивільної дієздатності.
14. Визнання фізичної особи недієздатною.
15. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою.
16. Оголошення фізичної особи померлою.
17. Фізична особа – суб'єкт підприємницької діяльності.
18. Поняття та ознаки юридичної особи.
19. Процедура створення юридичної особи публічного та приватного права.
20. Види юридичних осіб: публічного та приватного права.
21. Припинення юридичної особи: поняття, способи, підстави
22. Поняття та види підприємницьких товариств.
23. Повне товариство.
24. Командитне товариство.
25. Товариство з обмеженою відповідальністю.
26. Товариство з додатковою відповідальністю.
27. Акціонерне товариство.
28. Виробничі кооперативи як суб'єкти цивільних правовідносин.
29. Державні та комунальні унітарні підприємства.
30. Господарські об'єднання та інші види юридичних осіб.
31. Поняття та види об'єктів цивільних прав.
32. Речі як об'єкти цивільних прав: поняття, класифікація.
33. Гроші, як об'єкти цивільних прав. Валютні цінності.
34. Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав.
35. Поняття та ознаки цінних паперів як об'єктів цивільних прав.
36. Види цінних паперів.
37. Окремі види цінних паперів (акції, облігації, векселі та ін.).
38. Поняття та види правочинів.
39. Класифікація правочинів.

40. Умови дійсності правочину.
41. Форма правочину.
42. Оспорюваний правочин.
43. Нікчемний правочин.
44. Правові наслідки визнання правочинів недійсними.
45. Поняття і сутність представництва в цивільному праві.
46. Суб'єкти представництва.
47. Повноваження представника. Правові наслідки перевищення повноважень представником.
48. Довіреність: поняття, види. Форма довіреності. Зміст довіреності. Припинення представництва за довіреністю.
49. Комерційне представництво.
50. Поняття строку у цивільному праві.
51. Поняття терміну у цивільному праві.
52. Порядок обчислення та перебігу строків.
53. Позовна давність.
54. Загальні положення про особисті немайнові права.
55. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи.
56. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.
57. Захист особистих немайнових прав фізичної особи.
58. Поняття та ознаки особистих немайнових прав юридичних осіб.
59. Особисті немайнові права юридичних осіб за цивільним законодавством
60. Класифікація особистих немайнових прав юридичних осіб
61. Особисті немайнові права на найменування юридичних осіб
62. Право на місцезнаходження юридичної особи
63. Інформативні права юридичної особи.
64. Особисте немайнове право юридичної особи на конкуренцію
65. Особисте немайнове право юридичної особи на вільну діяльність.
66. Поняття та зміст права власності.
67. Підстави набуття права власності.
68. Момент виникнення права власності.
69. Обов'язки власника. Тягар утримання майна.
70. Ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження майна.
71. Підстави припинення права власності.
72. Право спільної власності.
73. Поняття та види інших речових прав.
74. Право інтелектуальної власності: загальні положення.
75. Авторське право і суміжні права.
76. Право промислової власності.
77. Охорона та захист прав інтелектуальної власності.
78. Поняття та види цивільно-правових зобов'язань.
79. Договірні зобов'язання.

80. Деліктні зобов'язання.
81. Інші види зобов'язань.
82. Припинення зобов'язань.
83. Поняття спадкування. Спадщина.
84. Час і місце відкриття спадщини.
85. Спадкування за заповітом. Форма заповіту
86. Заповідальний відказ.
87. Спадкування за законом.
88. Прийняття спадщини.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

Нормативно-правові акти України

1. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: www.zakon.rada.gov.ua
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. URL: www.zakon.rada.gov.ua
3. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. URL: www.zakon.rada.gov.ua
4. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. URL: www.zakon.rada.gov.ua
5. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-XII URL: www.zakon.rada.gov.ua
6. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991р. № 1576-XII URL: www.zakon.rada.gov.ua
7. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи гарантування вкладів фізичних осіб та виведення неплатоспроможних банків з ринку» від 16 липня 2015 року № 629-VIII URL: www.zakon.rada.gov.ua
8. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення прозорості у сфері відносин власності з метою запобігання корупції» від 14 липня 2015 р. № 597-VIII URL: www.zakon.rada.gov.ua
9. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розбудови інституційної спроможності Національного банку України» від 18 червня 2015 р. № 541-VIII URL: www.zakon.rada.gov.ua
10. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов повернення строкових депозитів» від 14 травня 2015 р. № 424-VIII URL: www.zakon.rada.gov.ua
11. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав інвесторів» від 07 квітня 2015 р. № 289-VIII URL: www.zakon.rada.gov.ua
12. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку реєстрації деяких спадкових справ у Спадковому реєстрі» від 15 квітня 2015 р. № 210 URL: www.zakon.rada.gov.ua

13. Постанова Кабінету Міністрів України «Про надання послуг у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень у скорочені строки» від 08 квітня 2015 р. № 190 URL: www.zakon.rada.gov.ua
14. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення умов ведення бізнесу (дерегуляція)» від 12 лютого 2015 р. № 191-VIII URL: www.zakon.rada.gov.ua
15. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції» від 12 лютого 2015 р. № 198-VIII URL: www.zakon.rada.gov.ua
16. Закон України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» від 15 січня 2015 р. № 124-VIII URL: www.zakon.rada.gov.ua
17. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання інформації про зареєстровані речові права на нерухоме майно та їх обтяження» від 24 грудня 2014 р. № 722 URL: www.zakon.rada.gov.ua
18. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо деяких питань спадкування» від 20 жовтня 2014 р. № 1709-VII URL: www.zakon.rada.gov.ua
19. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 14 жовтня 2014 р. № 1702-VII URL: www.zakon.rada.gov.ua
20. Закон України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII URL: www.zakon.rada.gov.ua
21. Закон України «Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції» від 12 серпня 2014 року №1632-VII URL: www.zakon.rada.gov.ua
22. Постанова Кабінету Міністрів «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 21 вересня 1998 р. № 1482» від 9 липня 2014 р. № 248 URL: www.zakon.rada.gov.ua
23. Постанова Кабінету Міністрів України «Питання державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, яке розташоване на тимчасово окупованій території» від 2 липня 2014 року № 226 URL: www.zakon.rada.gov.ua
24. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державну реєстраційну службу України » від 2 липня 2014 року № 219 URL: www.zakon.rada.gov.ua
25. Закон України «Про приєднання України до Міжнародної конвенції з уніфікації деяких правил щодо накладення арешту на морські судна» від 7 вересня 2011 року № 3702-VI URL: www.zakon.rada.gov.ua
26. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку державної реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтяжень і Порядку надання витягів з

Державного реєстру речових прав на нерухоме майно» від 22 червня 2011 року № 703
URL: www.zakon.rada.gov.ua

Підручники

27. Корпоративне право України: проблеми теорії та практики : монографія; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої; Нац. акад. правових наук України, Науково-дослід. ін-т приват. права і підприємств ім. акад. Ф. Г. Бурчака, Лабораторія проблем корпорат. Права ; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника», Навчально-наук. юрид. ін-т. Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2017. 612 с.
28. Цивільне право України. Підручник. У двох томах. За заг. ред. Є.О. Мічурін К.: Юрінком Інтер, 2022. 234 с.
29. Цивільне право України. Підручник. Під. ред. Шишка І. Р. Ч. 2. Особлива частина. Підручник. Видання 3-тє, 2022. 948с.
30. Цивільне право України. Загальна частина: підручник / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика. вид., переробл. і доповн. К.: Юрінком Інтер, 2018. с.976.
31. Харитонов Є.О., Харитонova О.І., Старцев О.В. Цивільне право України: Підручник. - Вид. 3, перероб. і доп. - К.: Істина, 2018. – 808 с.
32. Яновицька Г.Б., Кучер В.О. Цивільне право України: підручник [Текст]: в 2-х томах / кол. Авторів; за ред. Яновицької Г.Б., Кучера В.О.. –Львів «Новий світ-2000. Юрінком Інтер, 2018. 872 с.

Коментарі ЦК України

33. Короєд С. О. Цивільний кодекс України. Науково-практичний коментар. Видавництво. Центр навчальної літератури 2019. 1168 с.
34. Спасибо-Фатєєва І.В. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар / За ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої К. ЕКУС. 2021. 784 с.
35. Коментарі до цивільного кодексу України. Онлайн. Безкоштовно. URL: http://kafedr.at.ua/board/komentari_do_kodeksiv/civilnij_kodeks_ukrajini_naukovo_praktichni_komentar_za_red_rozrobnikiv_proektu_civilnogo_kodeksu_ukrajini/24-1-0-41

Допоміжна література

Нормативно-правові акти України

Закони України

36. «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 5 липня 2012 р. № 5076-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
37. «Про судовий збір» від 8 липня 2011р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
38. «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
39. «Про міжнародне приватне право» 23 червня 2005 року
№ 2709-IV URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
40. «Про третейські суди» від 11 травня 2004 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
41. «Про прокуратуру» від 5 листопада 1991 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
42. «Про нотаріат» від 2 вересня 1993 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

43. «Про державну виконавчу службу України» від 24 березня 1998р URL: [http: zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua)
44. «Про виконавче провадження» від 21 квітня 1999 р. URL: [http: zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua)
45. «Про доступ до судових рішень» № 3262-IV від 22 грудня 2005 р. URL: [http: zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua)
46. Про транспорт: Закон України від 10.11.1994р. № 232/94-ВР URL: [http: zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua)
47. Статут залізниць України: Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 6 квітня 1998р. URL: [http: zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua)

Підручники, навчальні посібники, монографії,онлайн-проекти

48. Бабецька І. Я. Онлайн лекції з цивільного права. Проект КЛУБ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА УКД «Цивільне право оченнями студентів» URL: https://www.youtube.com/watch?v=69Z1gAZ_YNg
49. Короед С. О. Цивільний кодекс України. Науково-практичний коментар. Видавництво. Центр навчальної літератури, 2019. 1168 с.
50. Цивільне право України: загальна частина. Курс лекцій. / За ред. Спасибо-Фатєєвої І.В. К.: Видавничий дім «Екус» 2021.
51. Цивільне право. Альбом схем : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 1 / Є. О. Мічурін, О. Р. Шишка. – Вид. 6-те, перероб. – Харків : Право 2022. 220 с.
52. Цивільне право України. Загальна частина: підручник / за ред. О. В. Дзери, Н. С Кузнецової, Р. А. Майданика. – вид., переробл. і доповн. К. Юрінком Інтер, 2017. с.976.
53. Яновицька Г.Б., Кучер В.О. Цивільне право України: підручник [Текст]: в 2-х томах / кол. Авторів; за ред. Яновицької Г.Б., Кучера В.О.. Львів «Новий світ-2000. Юрінком Інтер, 2018. 872 с.

Постанови Пленуму Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ з процесуальних питань у цивільних справах

1. Постанова Пленуму Верховного Суду України № 3 від 28.03.72 із змінами, внесеними згідно з Постановами Пленуму Верховного Суду України № 13 від 29.11.74, № 4 від 24.04.81, № 3 від 30.03.84, № ІЗ від 25.12.92, № 15 від 25.05.98. «Про судову практику в справах про визнання громадянина обмежено дієздатним чи недієздатним» URL: www.zakon.rada.gov.ua
2. Постанова Пленуму Верховного Суду України із змінами, внесеними згідно з Постановою Пленуму Верховного Суду України № 15 від 25.05.98. «Про судову практику в справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення» № 5 від 31.03.95 року URL: www.zakon.rada.gov.ua

3. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства, що регулюють провадження у справі до судового розгляду» № 5 від 12 червня 2009 URL: www.zakon.rada.gov.ua
4. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства при розгляді справ у суді першої інстанції» № 2 від 12 червня 2009 URL: www.zakon.rada.gov.ua
5. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судові рішення у цивільній справі» № 14 від 18 грудня 2009 URL: www.zakon.rada.gov.ua
6. Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про практику розгляду судами заяв у порядку наказного провадження» № 13 від 23 грудня 2011 року URL: www.zakon.rada.gov.ua
7. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику розгляду цивільних справ в апеляційному порядку» № 12 від 24 жовтня 2008 року URL: www.zakon.rada.gov.ua
8. Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про судову практику розгляду цивільних справ у касаційному порядку» № 10 від 14 червня 2012 року URL: www.zakon.rada.gov.ua
9. Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про судову практику застосування статей 353-360 Цивільного процесуального кодексу України» № 11 від 30 вересня 2011 року URL: www.zakon.rada.gov.ua
10. Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про застосування цивільного процесуального законодавства при перегляді судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами» № 4 від 30 березня 2012 року URL: www.zakon.rada.gov.ua